

Razgovor s Dalijom Orešković, dipl. iur.

Na sljedećim stranicama donosimo intervju s gospođom Dalijom Orešković, odvjetnicom i predsjednicom Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa u mandatu od 2013. do 2018. godine, koja se u hrvatskoj javnosti profilirala kao sinonim za borbu protiv korupcije.

1. Gospođu Orešković, diplomirali ste 2000. godine na Pravnom fakultetu u Zagrebu. Zašto ste odlučili studirati pravo i možete li se ukratko prisjetiti svojih studentskih dana.

O tome da jednog dana kad narastem želim biti odvjetnica, sanjala sam još od predškolskih dana. Bila je to posljedica bunta protiv strine koja me čuvala, njezinih pravila i treniranja discipline. Kad nikako drugačije nije mogla sa mnom izaći na kraj, jer sam joj uvijek tumačila moju volju i moje viđenje što je pravično i na što ja imam pravo dok me ona čuva, a koja prava ona pri tome nema, prestravila me s pričom da ću jednog dana ostati sama samcata na svijetu, jer imam stare roditelje koji će brzo umrijeti, pa me neće više imati tko zaštititi. Raspitivala sam se nakon toga danima i došla do zaključka da je u situaciji kad upadneš u nevolju najbolje imati dobrog odvjetnika na svojoj strani. I eto rješenja. Odmah mi je bilo jasno da ću jednog dana biti upravo to, kako bih mogla zastupati sebe, ali i boriti se za druge kada to sami ne mogu. Za mene je pravo i mač i štit.

Studentski su mi dani protekli u magli. U tom se razdoblju moja obitelj suočavala s nizom problema, a i financijska je situacija bila teška. Silom prilika, prvih par godina provela sam puno povučnije nego što bi to bilo u skladu s mojom prirodom. Živnula sam tek na četvrtoj godini. Voljela sam učiti u Nacionalnoj knjižnici, zbog atmosfere, društva, simpatija, ali većinom sam se za ispite pripremala učeći noću.

2. Koje su, po Vašem mišljenju, najveće boljke u sustavu obrazovanja mladih pravника i s kojim se izazovima susreću kada izađu na tržište rada?

Nadam se da se u odnosu na moje vrijeme ipak nešto promijenilo na bolje, i naravno, uvijek postoje rijetki profesori čija vizija i pristup radu svijete kao svjetionik. Pravo nije, niti ikada može biti suhoparno. Suhoparnim ga čine oni koji ga ne razumiju, i ne vole. Pogrešno je svoditi studiranje prava na memoriranje sadržaja knjiga i zakonskih pravila. Nedovoljno se kod studenata razvija svijest o filozofiji prava, o potrebi da se postojeće norme stalno preispituju, da se traže nove, one koje bolje opisuju svijet u kojem nastaju i žive. Pravo izvire iz moralnih i društvenih osjećaja određenog društva. Već na fakultetu treba poticati kritičan stav i prema postojećim pravilima i prema načinu na koji se ona primjenjuju u praksi. U moje vrijeme, na Pravnom su se fakultetu stvarale generacije od kojih se očekuje ponavljanje zadanog, umjesto da ih se uči kako promišljati korak dalje, pronalaziti nova rješenja.

Na tržištu rada raste brutalnost omjera ponude i potražnje. Primjećujem da su očekivanja svježih diplomiranih pravnika velika, no glamura u odvjetništvu, na sudovima, a ponajmanje u upravnim ili drugim vodama, u pravilu već odavno nema.

3. Svojedobno ste sudjelovali na konferencijama Organizacije za europsku sigurnost i suradnju u svojstvu odvjetnice koja se bavi kaznenim pravom i zaštitom ljudskih prava (OSCE Conference - Role of Defence Lawyers in Guaranteeing a Fair Trial, Tblisi, Georgia, 2005. i OSCE Conference – Promotion and Protection of Human Rights, Vienna 2006.). Kakva iskustva nosite od tamo?

U Gruziji se 2005. raspravljalo o sustavima u kojima se okrivljenici u kaznenom postupku još uvijek u sudnicu dovode u kavezima, i u kojima ne postoje niti minimalna prava obrane u smislu i u sadržaju kojeg smo mi u to vrijeme doživljavali kao da se ta prava sama po sebi podrazumijevaju. To je bila jedna od najvažnijih životnih pravnih lekcija. Ona o kojoj se ne govori dovoljno na fakultetu. Da pravne norme i vrijednosti koje one utjelovljuju ovise o društveno – političkom kontekstu koji ih stvara. Malo je sreće u tome što u nekom kutku ove planete postoji još manje prava i pravde nego što je mi imamo ovdje i sada. Pogled treba uvijek usmjeravati prema onom što je bolje, i nikada ne odustatu od borbe da se to i ostvari.

4. Je li rad u odvjetništvu drugačiji od onoga kako ste ga zamišljali kao studentica? Kako ste se odlučili na osnivanje vlastitog odvjetničkog ureda?

Rad u odvjetništvu ovisi o tome o kakvom se odvjetničkom uredu radi, a čarolija je u tome, što svoj ured možeš osmisliti upravo onako kako tebi paše. Suprug i ja smo se upoznali i zaljubili radeći zajedno u jednom od poznatijih i prestižnijih zagrebačkih odvjetničkih ureda. Kad su se za to stekli uvjeti, osamostaljivanje i osnivanje vlastitog zajedničkog odvjetničkog ureda bio je logičan i prirodan korak. U tom uredu imam svoju egzistencijalnu sigurnost, ali ujedno i slobodu koja mi omogućava da pored obveza za moje klijente, dio svog dana posvetim i političkom i društvenom angažmanu. Količina vremena koju za taj angažman odvajam, ne bi bila moguća kada bih radila za drugog poslodavca.

5. Obnašali ste dužnost predsjednice Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa. Zašto ste se odlučili kandidirati za tu funkciju i koliko Vam je ona pomogla u sagledavanju problema u hrvatskom društvu?

Kandidirala sam se zato što sam pored odabranog životnog poziva i profesionalne odgovornosti osvijestila i vlastitu društvenu odgovornost. Potrebu da djelujem šire od onog što se može kroz privatnu praksu kao i potrebu da u sustavu vrijednosti u društvu i izgradnji demokratskih standarda, ostavim i neki svoj trag.

Tek sada nakon skoro godinu dana distance počinjem shvaćati da je obnašanje javne dužnosti u Povjerenstvu bilo jedno transformativno iskustvo. Ponekad se šalim na svoj račun pa kažem da bih možda bila mirnija i sretnija da taj pelin nisam popila. Naime, nakon svih spoznaja o tome tko nam i kako upravlja životima, kako se i zašto rasipa naše zajedničko dobro, koliko je sustav u cjelini zagađen i zapušten, ne mogu tek tako nastaviti svoj život tamo gdje sam ga ostavila kada sam stupala na dužnost, ne mogu se praviti da me se sve to više nimalo ne tiče, ne mogu više biti „svoja“ i uživati u prilikama koje mi se otvaraju, ne mogu više prihvatiti da je meni zapravo jako dobro, kad znam da kao društvo, zbog loših politika i kvarnih političara srljamo u propast.

6. Na početku svoga mandata najavili ste kako „neće biti nedodirljivih.“ Koliko je izazovno bilo pokretati postupke protiv obnašatelja čak i najviših državnih dužnosti i jesu li tijekom Vašeg rada postojali politički pritisci?

Pravi izazov bio je u tome što se s početkom našeg mandata jedna nova institucija počela postavljati na svoje noge. Na zapravo praznu ploču mogla su se upisati prva

slova. Iako je i prije nas postojalo Povjerenstvo, svi prethodni sazivi djelovali su u drugačijem, neprofesionalnom institucionalnom okviru, pa su i njihovi rezultati nužno bili slabiji i po broju riješenih predmeta i po njihovom sadržaju. Jednom kad se uspostavi dosljedno tumačenje i primjena pojedine norme, postaje nebitno o kojem se dužnosniku radi i kolika je njegova politička težina u pojedinom trenutku. Nije mi predstavljalo nikakav osobit izazov provoditi postupke protiv predsjednika države, vladinih dužnosnika ili saborskih zastupnika. Izazov su predstavljali predmeti koji su tražili interpretaciju koja se ne može podvesti ni pod koji poznati slučaj. Trebalo je stvarati i graditi praksu na način da ona izdrži test vremena. Mislim da je u tome prethodni saziv bio osobito uspješan. U pet godina mog mandata, Povjerenstvo se izgradilo kao institucija kojoj se vjeruje.

I u naše vrijeme bilo je sličnih pokušaja, kao što to danas vidimo u ponašanju predsjednika Vlade Andreja Plenkovića i pojedinih njegovih ministara, u kojima se Povjerenstvu s pozicije političke moći upućuju prijeteće poruke. Nama ih je obično upućivala predsjednica države Kolinda Grabar Kitarović ili predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandorković. To se može okarakterizirati kao politički pritisak, no za mene su to samo izrazi bezobraznog i bahatog odnosa prema državi i nepoštivanju njezinih institucija.

7. Što mislite o aktualnom Zakonu o sprječavanju sukoba interesa i kako ocjenjujete njegove najavljene izmjene?

Postojeći zakon bio je početni okvir čiji su se nedostaci otkrivali kroz njegovu primjenu. Upravo na temelju iskustva u praksi, Povjerenstvo je svoja opažanja i prijedloge izmjena dostavilo radnoj skupini za izradu prijedloga novih zakonskih rješenja. Nimalo ne iznenađuje činjenica da aktualna vlast, putem resornog ministra uprave Lovre Kuščevića nema nikakvu namjeru uvažiti prijedloge Povjerenstva, niti ima namjeru postojeći zakon učiniti boljim. Cilj ove vlasti je urušiti sustav borbe protiv korupcije na svim razinama, pa tako i u tijelima koja se bave prevencijom. Prijedlog novog zakona, rješavanje pitanja sukoba interesa vraća nekoliko koraka unatrag.

8. Smatrate li da su postojeći mehanizmi u borbi protiv korupcije djelotvorni i zašto je ona od vitalne važnosti za prosperitet društva?

U državi u kojoj državno odvjetništvo i USKOK ne vide postojanje sumnje na počinjenje kaznenog djela u situaciji u kojoj je tajna ortačka skupina izvan propisane procedure osmislila zakon na temelju kojeg je ta ista ortačka skupina stekla ogromnu materijalnu korist, očito je da postojeći mehanizmi nisu djelotvorni.

Nije uvijek problem u lošim zakonima, ponekad je problem u manjku hrabrosti onih koji zakone provode.

Društveni prosperitet se ostvaruje iz sredstava koja se uplaćuju u državni, odnosno javni proračun. Ako se s tim sredstvima dobro upravlja, ako se ona koriste u javnu i društvenu svrhu, društvo će iz tako potrošenih sredstava ostvariti neku svoju opću korist. A ako se ta sredstva umjesto u javnu korist, nezakonito otuđe za nečiji privatni interes, obično je to interes onih koji su na vlasti, tada se ta korist za društvo ne može ostvariti i ono nužno propada. Propadaju prilike koju su ta sredstva mogla stvoriti za nove naraštaje.

9. Što biste izdvojili kao najveći uspjeh u svom petogodišnjem mandatu?

Iza sebe sam ostavila dobro ustrojenu instituciju, postavljenu na dobrim temeljima. Pri tome sam u načinu rada, u pristupu rješavanju svakog pojedinog predmeta ostala dosljedna istim vrijednostima i principima.

10. Što je za Vas vladavina prava i kako se ona ostvaruje u hrvatskom kontekstu?

Ukratko, i pojednostavljeno od uobičajenih definicija, vladavina prava je poštivanje uspostavljenih normi. Ako se te norme ne ostvaruju i ne primjenjuju podjednako na sve, onda prave vladavine prava zapravo i nema. To je stanje u Hrvatskoj danas. Na žalost, vrište do neba primjeri u kojima su neki jednostavno jednakiji od drugih, jer im to njihov politički i društveni položaj jamči.

11. Nažalost, svakodnevno svjedočimo neravnopravnosti muškaraca i žena u hrvatskome društvu. Kako je biti žena u odvjetništvu i na čelu krovne institucije za sprječavanje sukoba interesa? Jeste li se ikada susreli s diskriminacijom?

Niti u odvjetništvu, niti na čelu Povjerenstva nije mi bio problem to što sam žena. Ne znam je li me ikada itko podcijenio ili drugačije promatrao zbog toga, ili zbog moje sitnije građe ili bilo koje druge fizičke ili površne okolnosti, jer o tome nisam niti vodila osobitog računa. Slijedila sam svoju unutarnju sliku sebe, i nikada se nisam sputavala da pokažem i da dokažem koliko vrijedim. Nikada mi nije bio problem uložiti i puno više truda nego što se on vidi kroz ostvarene rezultate, niti mi je bio problem ponekad i ne uspjeti.

12. I za kraj, koju biste poruku poslali studentima?

Da svoju svrhu ne traže u lukrativnim poslovima, već u propitivanju, u trajnom traženju veće pravičnosti. U vremenu u kojem živimo, u kojem raste globalna opasnost od izbijanja novih sukoba, u kojem brutalnost vreba na svakom koraku, a ljudi su sve manje spremni na odricanja i suosjećanje, pravo mora ponovno pronaći svoju pravu svrhu. Pravo bi trebalo uspostaviti ravnotežu i postati ono što je sol u kruhu. Da nam svima taj kruh ne postane bljutav.